

**ต้นไม้รักครีม ใบหญ้าเขียวขจี นกน้อยร้องเพลงเลือกคู่ จักจั่นกรีดเสียงเรียกร้องความสนใจ
พร้อมๆ กับที่แสงแดดอ่อนๆ กำลังทอประกายขลิบทองบนยอดหญ้า "สวนป่า" ความใฝ่ฝันของใคร
หลายๆ คน ที่อยากจะมีชีวิตที่ร่มเย็นไปกับธรรมชาติในดินวันที่สังขารร่วงโรย และเริ่มมีเวลาว่างพอ
ให้ธรรมชาติแทรกซึมเข้ามาในหัวใจ ไม่ผิดแพกจากคนทั่วไปนัก หากนักวิทยาศาสตร์สักคนจะ
อยากฝากชีวิตไว้ในป่า เพราะนักวิทยาศาสตร์ก็มีหัวใจ เพียงแต่คนๆ นั้นจะมีเวลาว่างฟังเสียงหัวใจ
ตัวเองหรือเปล่าเท่านั้น "สวนซันนาท" จึงเป็นคำตอบที่ลงตัวของคนบางคน ที่รู้จักฟังเสียงหัวใจ
ตัวเอง**

...อยู่สูง 750 เมตรจากระดับน้ำทะเล บนที่ที่หนาวเย็นที่สุดในประเทศไทย ตามคำ
สอนในตำราภูมิศาสตร์เล่มเก่า ทว่าข้อเท็จจริงในนั้นยังไม่เปลี่ยนแปลง อดีตเป็นป่าเสื่อม
โทรมที่ปลูกอะไรไม่ขึ้น ผลจากการทำไร่ข้าวโพดเมื่อครั้งเศรษฐกิจขาขึ้น วุบวาบเพียง
ครู่ยาม แต่กลับทิ้งซากหายนะไว้นานนับสิบปี พื้นที่สวนป่าราว 210 ไร่ และบ้านพัก
ส่วนตัวขนาดย่อมๆ ไม่กี่หลัง อยู่ไม่ห่างจากถนนสายหลักบนพื้นที่ อ.ภูเรือ จ.เลย ของ
ครอบครัว "เทพธานนท์" ก็เริ่มปักหมุดแรกไว้เมื่อ 15 ปีที่แล้ว เพื่อสานความตั้งใจ "ปลูก
ป่า" ทดแทนที่ถูกทำลายลงไปในช่วงของการ "พัฒนา"

หยุดฟังเสียงหัวใจ "ผมรักต้นไม้และผมรักป่า"

ศ.ดร.ยอดหทัย เทพธานนท์ นักวิทยาศาสตร์คนสำคัญของฟากฟ้าเมืองไทย หรือ
"อาจารย์ยอด" ของเหล่าสานุศิษย์ คู่ชีวิตเจ้าของที่มาของชื่อสวน "ซันนาท" -ศ.ดร.ซัน
นาท เทพธานนท์ ผู้บริหารเบอร์ต้นๆ ของกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ หมุนเข็มนาฬิกาย้อน
เวลากลับไปยังจุดเริ่มต้นของสวนซันนาท เพื่อบอกเล่าอย่างเป็นกันเองท่ามกลางป่าเขา
ที่เขารักและหวงแหนอีกครั้ง

ศ.ดร.ยอดหทัย ย้อนแล้วว่า มันเป็นความรู้สึกผูกพันลึกๆ ที่อธิบายไม่ถูก เหมือนกับ
เคยอยู่ที่แห่งนี้มาก่อน กับพื้นที่ที่ไม่เคยคาดคิดว่าวันหนึ่งตัวเองจะมาเป็นเจ้าข้าวเจ้าของ
บวกกับความรู้สึกรักในธรรมชาติที่คุณแม่ (สัจจ์ เทพธานนท์) ปลูกฝังมาแต่เด็ก ทำให้
ตัวเองและคู่ชีวิตตัดสินใจร่วมกันที่จะซื้อที่ดินว่างเปล่า ทั้งในแง่ทรัพย์สมบัติติดที่ดินและ
ในแง่การใช้งาน มาเป็นของตัวเอง โดยตั้งใจว่าจะคืนความอุดมสมบูรณ์ให้ผืนดินแห่งนี้

ด้วยการปลูกป่า และอยากฝากชีวิตนั้นปลายไวในที่แห่งนี้จวบจนกว่าจะสิ้นลมหายใจ

“คุณแม่ผม ท่านรักธรรมชาติมาก และท่านก็รักต้นไม้ ท่านจะบอกกับผมว่า บนขอให้ฝนตกได้ไม่บาป เพราะฝนคือน้ำ น้ำคือชีวิต ให้น้ำคือให้ชีวิต แต่ท่านจะห้ามมาก ไม่ให้บนไม้ให้ฝนตก ถือว่าเป็นบาป บนไม้ให้ฝนตกถือว่าทำลายชีวิต” ศ.ดร.ยอดหทัย เล่า ไบหน้ายิ้มแย้ม ดวงตามองเม็ดฝนพรำที่ตกลงมาไม่ขาดสาย แฉวงหน้ายังอึมเิบ ด้วยการปล่อยวางจากภาระทางราชการ เหลือเพียงแต่การผลักดันงานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศให้ก้าวหน้าขึ้น เท้าที่จะทำได้ตามกำลังของชายวัย 63 เหมือนอย่างที่ทำมาแล้วตลอดชีวิต

“เริ่มจับจอบจับเสียม” ดร.เพี้ยนจากเมืองกรุง

ศ.ดร.ยอดหทัย เล่าว่า แต่การปลูกป่า จากป่าที่เสื่อมโทรมก็ไม่ใช่ง่าย และยิ่งไม่ใช่เรื่องธรรมดาเลยสำหรับคนในพื้นที่ ซึ่งไม่เข้าใจว่าจะมาปลูกป่าทำไม ศ.ดร.ยอดหทัย จึงไม่พ้นถูกหัวเราะเยาะจากคนไม่เข้าใจ “บ้างก็ว่าเป็นตอกเตอร์เพี้ยนๆ มาปลูกป่าทำไม บ้างก็หัวเราะผมบ้าง” แต่ด้วยความเชื่อมั่นว่าสิ่งที่ทำเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ก็ไม่ทำให้ความตั้งใจของ ศ.ดร.ยอดหทัย และครอบครัว เปลี่ยนไป

ปีแล้วปีเล่าที่ต้นกล้าถูกนำมาปลูกบนพื้นที่แห้งแล้ง หลายสิบหลายร้อยต้นถูกลง ทิศจากความโกรธขี้ของธรรมชาติเสื่อมโทรม นักวิทยาศาสตร์วัยเกษียณ เล่าว่า ในปีแรกๆ กว่า 70% ของต้นไม้ที่ปลูกต้องตายลงอย่างน่าเสียดาย แหวกหญ้าดูจึงพบว่าดินเสื่อมไปหมดแล้ว จนนายคำภูและแม่คำภา (ศรีบริรินทร์) สองสามี- ภรรยา ผู้เป็นปราชญ์ ชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งเปรียบได้กับพ่อบ้านและแม่บ้านของสวนชัชชนาด ได้แนะนำให้ซื้อวัว มาเลี้ยงและใช้มูลวัวเป็นปุ๋ยให้แก่หน้าดิน ก็พบว่าดินดีขึ้นตามลำดับ

“ปีแรกๆ ปลูกแล้วตายมากกว่ารอด รอดประมาณ 30% เราก็ปลูกซ้ำ ต้นไม้ก็ตายอีก แต่ น้อยลง มีรอดมากขึ้น เราก็ปลูกอีก พอถึงปีที่ 4 จึงเริ่มเข้าที่ ได้ป่าอย่างที่เห็น” เจ้าของสวนป่า เล่า พร้อมชี้ไปยังต้นไม้ขนาดชนิดเรียงรายไว้ระเบียบหลังเรือนบ้านพักไกลสุดลูกหูลูกตา ทั้งตะแบก สัก สน พุทธรักษา เตียนทอง หางนกยูง ประดู่ แก้ว มะขาม บานบุรี ปาล์ม ใผ่สีทอง เฟิร์น มะม่วง ฯลฯ บางต้นมีกล้วยไม้ท่าบบนลำต้นอย่างพิถีพิถัน

“กล้วยไม้พวกนี้เป็นกล้วยไม้ที่สมัยนั้นผมฝากให้พวกลูกศิษย์ผมที่กรุงเทพฯ ซื้อมาจากสวนจตุจักร เจาะที่เขาเหลือทิ้งกันเป็นเข่งๆ ทุกๆ คืนวันพุธ-พฤหัสบดี ที่เหลือทิ้ง เพราะขายไม่ออก ผมเห็นแล้วก็สงสารกล้วยไม้ อยากเอามันมาคืนไว้กับป่า ก็ให้ซื้อมาปลูกไว้ที่นี่ หรือบางส่วนจะใช้วิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อแล้วนำมาขยายต่อ แต่ในระยะหลัง ก็มาคิดว้ายิ่งเราซื้อก็เหมือนสนับสนุนให้ยิ่งนำกล้วยไม้ออกจากป่ามากขึ้น ประกอบกับกฎหมายบ้านเมืองที่ออกมาว่าห้ามซื้อขาย ก็เลยหยุดซื้อกล้วยไม้จากสวนจตุจักรมาปลูกอีก แต่ก็มีบ้างที่มีคนเลี้ยงแล้วเอามาให้” ศ.ดร.ยอดหทัย อดีตนักวิจัยด้านไบโอเทค เล่า ต่อพลาจชี้ไปยังกล้วยไม้ขนาดชนิดที่ชูช่อเรียงรายให้เห็นงามตาแก่ผู้พบเห็น ไม่ว่าจะ

เป็นกล้วยไม้ตระกูลคัทลียา เอื้อง แวนด้า และหวาย

เครื่องเรือนจาก "ไม้" ของเหลือใช้ทางวัฒนธรรม

อย่างไรก็ดี สายฝนชุดเดิมยังคงทอสายบนยอดไม้ต่อเนื่อง เมื่อหันมองรอบๆ ตัว บ้านพักของสวนชัชชาติ ก็พบว่าตัวบ้านและเครื่องเรือนหลายชนิดทำจากไม้เหมือนดัง บ้านพักตากอากาศของคนมีฐานะทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นนาฬิกาติดผนังที่ตัวเรือนทำจากเศษ ไม้ รางระบายน้ำฝนจากหลังคาที่ทำจากไม้ไผ่ลำเท่าต้นแขนผู้ใหญ่ รากไม้ใหญ่ที่ถูก กลับหัวมาเป็นที่พักพิงของกล้วยไม้ รวมถึงกรอบรูป ราวแขวนหมวก ราวแขวนถ้วยกาแฟ หรือแม้แต่ที่นั่งชายระเบียงที่ทำจากปีกไม้อย่างเก๋ไก๋ เจ้าของบ้านเล่าอย่างภูมิใจว่าเป็นหนึ่งในชิ้นงานที่ได้มาจากการรับซื้อบ้านเก่าจากคนในพื้นที่ โดยแทบไม่ต้องซื้อหาไม้ใหม่หรือรบกวน ไม้ที่ยังยืนต้นอยู่เลย

"คนที่นี่เขาจะมีค่านิยมว่าบ้านคนจนจะใช้ไม้ตันกลมๆ ตัดมาทำเสาทำบ้าน พอมีฐานะขึ้นมาก็ไม้ได้ละ ต้องเป็นเสาสีเหลี่ยม ไม้ใช้เอาไม้มาแล้วใช้ได้เลย จากนั้นหากรวยขึ้นอีกก็ก่ออิฐถือปูนแทนไม้ ดังนั้นเมื่อเขาเลื่อนฐานะก็จะขายไม้จากบ้านเก่า เราก็ไปขอซื้อมา แต่ที่ภาคนี้ เขาก็จะถือกันว่าไม่ให้ใช้ไม้พวกนี้ เพราะคนอีสานจะไม่เอาศพเข้าวัด แต่เอาศพเข้าบ้าน ก็กลัวว่าจะไม่ดี จะมีอะไรติดตามมาด้วย ผมก็บอกว่าไม่เป็นไร ผมไม่ถือ เพราะผมเอาไปใช้ทำสิ่งดีๆ แล้วก็ซื้อมา

"หรือบางที่ ที่นี้อากาศมันหนาวมากๆ กลางคืนคนเขาก็จะมาสูมไฟไล่หนาวกันนอกบ้าน ก็ใช้ไม้พวกนี้มาเผาให้อุ่น หรือต้นไม้บางต้นถูกฟ้าผ่า คนเขาก็ถือกัน ใช้อะไรไม่ได้ก็เอาไปเผาไฟ ผมก็จะให้นายคำภูขับรถไปขอซื้อมาทั้งหมด เพราะเสียดาย เพราะไม้พวกนี้เป็นไม้จริง คนสร้างบ้านเขาต้องใช้แก่นไม้สร้าง ตกใจที่จะเอามาเผาไฟเพราะใช้งานได้ดี อย่างกระบะรถสิบล้อเก่าๆ ที่เป็นไม้มะค่านี้ ใครมีขอให้เปลี่ยนไปใช้กระบะ โลหะแทนเลย เพราะไม้ที่ทำกระบะนี้แข็งแรงมากๆ อยู่ได้เป็นร้อยๆ ปี หากสังเกตให้ดี เสาบางต้นในบ้านนี้ก็จะเห็นรอยไหม้อยู่" ศ.ดร.ยอดหทัย เล่า โดยอาคารบ้านพักในสวนชัชชาติเหล่านี้ มีสถาปนิกชื่อดัง นาม "ยอดเยี่ยม เทพรานนท์" สถาปนิกดีเด่น สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ผู้มีศักดิ์เป็นน้องชายแท้ๆ ออกแบบให้

"ปากกลับมา อะไรๆ ก็มีหมด"

ส่วนผลของการปลูกป่าจนเป็นพื้นที่สีเขียวอุดมสมบูรณ์ แม่น้ำคำภาและนายคำภู ผู้เป็นประจักษ์พยานในพื้นที่ ยอมรับว่าเห็นด้วยกับสิ่งที่ ศ.ดร.ยอดหทัย พูดว่าเป็นเรื่องจริงที่พิสูจน์มาแล้วด้วยตัวเอง โดยเมื่อปากกลับมาคืนมา ทุกอย่างก็กลับมาด้วยตัวมันเอง ไม่ว่าจะเป็นพืชพรรณอย่างผักป่า หน่อไม้ป่า ไม้ไผ่ น้ำผึ้ง สมุนไพรหลายชนิด ผลไม้ บางอย่างเช่นมะม่วง ไม้บางส่วนที่นำมาทำเป็นเครื่องเรือน รวมทั้งสมาชิกใหม่อย่าง เห็ดโคนที่เก็บได้คราวละนับกิโลฯ เช่นเดียวกับสัตว์ป่าที่ลงมาหากินในป่าผืนใหม่แห่งนี้ เป็นครั้งคราว เช่น หม่าป่า เต่า เม่น หนูหริ่ง สัตว์จำพวกกวางและกึ่ง นกสูก นกกาเหว่า และหิ่งห้อยที่ค่าที่ไรก็ให้บินเกาะกลุ่มครั้งละนับสิบๆ ตัว ทั้งที่ไม่มีต้นลำพู โดยไม่นานนี้

ยังมีผู้พบเห็นเสือโคร่งตัวใหญ่จากภูหลวงลงมาหากินในป่าแห่งนี้ด้วย

“ตัวแม่ค่าภา ก่อนหน้านี้ได้ผ่านมาที่หน้าสวน ตอนอาจารย์ยอดยังไม่ได้มาซื้อ ก็บอกว่าอยากอยู่ที่นี้ เหมือนเป็นของเรา ผมยังบอกว่าไร้สาระ พออาจารย์มาซื้อจริง ก็มาอาสาทำงานให้ที่นี้ ก็ได้มาอยู่กันจริงๆ ตอนนี้เริ่มเป็นป่าแล้ว หลังจาก 5 ปีแรกก็ดูแลง่ายสบาย เวลานี้เห็นต้นไม้แล้วรู้สึกรักต้นไม้ แม่เข้าไปในป่าที่อื่นก็รู้สึกอยากตัด แต่อยากดูแล อยากช่วยมัน จากแต่ก่อนที่ยังทำอะไรทำสวนเหมือนคนทั่วไป ส่งข้าวโพดไปขาย เห็นป่าแล้วคิดแต่จะทำลายป่าอย่างเดียว ตื่นเช้าขึ้นมาก็ล้มไม้ล้มขวานไปตัดป่าเห็นไม้ล้มทีละหลายๆ ต้นก็รู้สึกสนุก แต่ตอนนี้เปลี่ยนมาจับจอบจับเสียมดูแลป่าแทน คิดย้อนหลังไปก็เสียดาย” พ่อบ้านเปิดอกแหวงหน้ามองนอกชานเรือน

“ผมอยากตายในป่า” ความต้องการสุดท้ายในชีวิต

เมื่อถามต่อว่า จากวันนั้นถึงวันนี้ พอใจแล้วหรือยังกับสวนป่าของตัวเองและครอบครัว นายเจ้าของสวน ยิ้มเขินๆ ก่อนพูดว่า ที่แรกตั้งใจจะใช้พื้นที่ทั้ง 210 ไร่ปลูกป่าให้หมด แต่ผู้เป็นภรรยาต้องการให้เหลือไว้เป็นสวนไม้โปร่งๆ บ้าง ศ.ดร.ยอดหทัย เล่าพร้อมผายมืออ้ายๆ วาดพื้นที่แทนคำตอบไปยังสวนที่มีต้นไม้ไม่หนาแน่นนักซึ่งกินพื้นที่รวมๆ กันไม่น่าจะเกิน 3 ไร่ พอที่จะปลูกเรือนพักและสิ่งก่อสร้างง่ายๆ ไม่กี่หลัง ก่อนชักชวนคนมีฐานะทุกเพศทุกวัยในเมืองใหญ่ ให้หันมาปลูกป่ากัน อย่างน้อยคนละหนึ่งไร่ ประเทศไทยก็จะเขียวขจี

“ผมอยากตายในป่า บอกครอบครัวไว้แล้วว่า ถ้าผมตายเมื่อไหร่ อย่าเอาผมใส่โกศ เพราะตำแหน่งทางราชการผม ผมตาย เขาจะเอาใส่โกศ ดังนั้นอย่าเอาผมใส่โกศ แต่เอาร่างผมมาเผาในป่า บนเชิงตะกอนที่เขาไม่มาวางเป็นชั้นๆ แล้วจุดไฟ” ศ.ดร.ยอดหทัย เล่า สีหน้าไม่ครั้นคร้าม แต่แทนที่ด้วยสายตาเปี่ยมสุข ก่อนยิ้มให้คู่สนทนา

“แล้วพวกคุณล่ะ เห็นฝนตกทุกวันอย่างนี้ รู้สึกเบื่อหรือไม่ชอบหรือเปล่า ส่วนตัวผมชอบนะ ผมคิดว่าเราอาจจะไม่ชอบ แต่ผมเชื่อว่าต้นไม้มันต้องมีความสุขแน่นอน ผมอยากให้มันมีความสุข” นายชราเจ้าของสวน นักวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีดีเด่นแห่งอาเซียนปี **2538** พุดเบาๆ สายตามองสายฝนหน้าร้อนละลายดับบนยอดไม้ที่ตัวเองลงมือปลูกอย่างปลานปลัมใจ